

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน
ตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี
THE ROLES OF BUDDHIST MONKS IN DEVELOPING MORALITY AND
ETHICS FOR THE YOUTHS IN NONGLAK SUB-DISTRICT CHAI WAN
DISTRICT UDONTHANI PROVINCE

พระครูปัญญาธรรมสาทร (คารมย์ จิตธมโม)

โสวิทย์ บำรุงภักดี

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

PhrakruPanyadhammasathorn (kharom Dhitadhammo)

Sowit Bamrungphak

Phramaha Daosiam Vajirapanyo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus, Thailand

Corresponding Author; Email: Karom789@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่สังคม สามารถชี้แนะให้สังคมจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสันติสุข มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีความสมัคสมาน

สามัคคี รู้จักการใช้ชีวิตที่ดี ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม พระสงฆ์จึงเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชนตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน

2.สภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะขาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า เยาวชนเฉพาะกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มาจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ครอบครัว 2) เศรษฐกิจ 3) สิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ครอบครัวแตกแยก รายได้ไม่เพียงพอ ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างไม่ดี แหล่งอบายมุขมีมาก ยาเสพติดระบาด การจัดการศึกษาล้มเหลว การห่างไกลพระพุทธศาสนา การไหลบ่าของวัฒนธรรมที่ไม่ดี และการไม่จำกัดขอบเขตสื่อ เป็นต้น ทำให้การดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนไม่ได้ผลเท่าที่ควร

3.แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะขาน จังหวัดอุดรธานี พบว่า พระสงฆ์ต้องยกระดับการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ คือ มีความคิดถูกต้อง มีเหตุมีผล มีทัศนคติที่ดี มีสัมมาคารวะ รู้จักกาลเทศะ รู้จักบาปบุญคุณโทษ ละชั่วกลัวบาป มีความกตัญญูกตเวที โดยจะต้องใช้กลวิธีในกระบวนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้เยาวชนศรัทธาพร้อมน้อมนำไปเป็นแนวทางดำเนินชีวิต นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องรณรงค์ให้ครอบครัว โรงเรียน และสังคมมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมด้วย

คำสำคัญ : บทบาทพระสงฆ์, เยาวชน, คุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The aims of this Research article were: 1) to study the concept related to the roles of Buddhist monks in developing morality and ethics in Buddhism; 2) to study the problems in developing morality and ethics for the youths in the community of Nonglak Sub-district, Chai Wan District, Udonthani Province and 3) to purpose the guideline in enhancing the roles of Buddhist monks in developing morality and ethics for the youths in the community of Nonglak Sub-district, Chai Wan District, Udonthani Province. This research was the qualitative research conducted by analyzing the data from Tipiṭaka,

Buddhist academic documents, related researches and the data from interviewing and the results of research were interpreted by descriptive analysis.

The results of research were found that the morality and ethics are the good qualities exhibited by the physical expression as the principles for human beings to trust on for practice in living together happily in society and to apply them at work. Human beings must have the sociality consisting of many people because it seems difficult for one person to work, so that the scope must be laid out for human beings to practice in order to be able to happily work together. The ethics therefore has the tangible characteristics.

The conditions of operational problems in enhancing morality and ethics for the youths in the community of Nonglak sub-district, Chai Wan District, Udonthani province were that the youths' behaviors as appeared were caused by the undesirable behaviors caused by 1) family in fostering and refining the youths to form behaviors; 2) economy; 3) environment influencing on the youths' lives to incline in any direction, that is, to increase the number of population, education, to be alienated from Buddhism, residential condition and various paths of ruins, adult behavior imitation, cultural conflict, association with friends and medias.

The ways to enhance the roles of Buddhist monks in developing morality and ethics for the youths in the community of Nonglak Sub-district, Chai Wan District, Udonthani province were that the Buddhist monks must point out the good value for the youths, that is, the opinions, and the family will be the best primary institution for developing it because the good mind is ethics or value because to foster the son to grow is to use the intelligence or mindfulness and ability, not the emotional issue and the children always are influenced by their parents in dividing goodness or badness. To develop the value and the morality is their parents' responsibility. The school will be the

next institution that assists to create them to be strong. The parents must try their best to produce the good person, not to produce the competent person and to produce the intelligent person with the virtue, not to foster the youths with emotion and money. The youths should be fostered to know how to separate the goodness and badness by fostering them how to think. Even though that production requires the patience and the time, if the youths receive the seeds of good virtue from the family and school that are the environments that the youths and if those are the good environments, we will get the good youths in the future. If the mind is good and the behavior will not be in ruin. The youths must be protected from the evil by performing good deeds only. Importantly, the adults must be a good model for the sake of the youths' good virtue in the future, especially the adults are in the status of various leaders in Thai society.

Keywords : Roles of Buddhist Monks, Youths, Morality and Ethics

บทนำ

สังคมไทยประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญ คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยโดยเฉพาะ สถาบันพระพุทธศาสนา ที่ถือว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านและสังคมเป็นที่เคารพนับถือบูชา “เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนไม่สบายใจจะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ เมื่อมีกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เช่น ขุดบ่อน้ำสร้างโรงเรียน ทำถนน สร้างสะพาน พระสงฆ์ก็จะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุกครั้ง (พระไพศาล วิสาโล, 2529: 72-73)

ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชน และสังคมนอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนมาอบรมประชาชน เพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข (พินิจ ลาภธนานนท์, 2532: 14-17) และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมานับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิด ให้ทาน

แบ่งปัน รู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟังในชุมชนมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2549, 14-17)

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมได้มีการขยายตัวมากขึ้น บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากที่พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้ การปฏิบัติ และการเป็นผู้ระดมทุนทรัพย์ที่ใช้ในกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาโดยตรงจากประชาชน เปลี่ยนเป็นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางราชการและทางเอกชนเข้าร่วมดำเนินการด้วย เช่น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด หรือหน่วยงานราชการอื่นๆ ต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จึงนับว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้มีหลายภาคส่วนให้ความสนใจ และให้ความสำคัญ ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่ประชาชนในพื้นที่ชนบทมากขึ้น ทำให้บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมเริ่มลดน้อยลง แต่กระนั้นก็ยังทำหน้าที่ให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อชุมชนอยู่เสมอ เช่น อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนทุกระดับชั้นทั้งผู้ใหญ่ วัยทำงาน และกระทั่งเยาวชนเป็นต้น เพื่อลดปัญหาสังคม เพื่อส่งเสริมให้สังคมไทยมีความสุขตามวิถีธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนเฉพาะในพื้นที่ตำบลหนองหลัก อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานีว่าได้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์หรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในแต่ละด้านไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเอกสาร

ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี-ไทย อรรถกถา และเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนักวิชาการได้นำเสนอไว้ในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี ใน 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา
- 2) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำเอาหลักหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการต่างๆ ของวัด
- 3) ด้านการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

3. ขอบเขตกลุ่มประชากร

1. พระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ	จำนวน 5 รูป
2. ผู้นำชุมชน	จำนวน 5 คน
3. ผู้ปกครองเยาวชน	จำนวน 5 คน
4. เยาวชนชาย-หญิง	จำนวน 20 คน

รวมทั้งหมด จำนวน 35 รูป/คน

4. ขอบเขตเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสำหรับบรรพชิต

ส่วนที่ 2 บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 3 แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี

5. ขอบเขตการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วิทยุกระจายเสียงต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยวาท จังหวัดอุดรธานี

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลความรู้สรุปเป็นกรอบแนวคิดกำหนด ขอบเขตการวิจัยและกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดครอบคลุมขอบเขตของการทำวิจัย

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้มีความตรงตามเนื้อหา

5. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

6. ขอบเขตการตรวจสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

7. ขอบเขตการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด เป็นการกำหนดว่าข้อมูลที่ต้องการมีอะไรบ้าง โดยการศึกษาและวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์หรือปัญหาของการวิจัยเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) พระสงฆ์ 2) ผู้นำชุมชน 3) ประชาชนทั่วไป และ 4) เยาวชน ชาย-หญิง รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 35 รูป/คน

3. นำเครื่องมือวิจัยไปใช้สัมภาษณ์ (Inter View) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

8. ขอบเขตการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ ดีความเบื้องต้นแล้วจึงทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

9. ขอบเขตการนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักการ ความเป็นมา บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี เพื่อการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิตและมีคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์เถรวาทมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน สังคมจะสงบสุขมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับพระสงฆ์เป็นหลัก คุณธรรมจริยธรรมขั้นต้นที่พระสงฆ์นำไปเผยแผ่และเป็นหลักการที่มนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม คือหลักเบญจศีลและเบญจธรรม

2. สภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาพบว่า ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานีที่ไม่พึงประสงค์ มีสาเหตุมาจาก 3 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาทางครอบครัว 2) ปัญหาทางเศรษฐกิจ 3) ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทำให้ชีวิตของเยาวชนโน้มเอียงไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ติดอบายมุข การคบเพื่อนไม่ดี การมีปัญหาลิขิต การมีทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้น

3. แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ต้องสร้างค่านิยมที่ดีแก่เยาวชน คือ ให้มีความคิดที่มีเหตุผล มีความรอบคอบ มีสัมมาทิฐิ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันสิ่งชั่วร้ายไม่ให้ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย นอกจากนั้น พระสงฆ์ต้องส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัวให้มีคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็นสถาบันแรกในการอบรมบ่มนิสัยแก่เยาวชนให้เป็นคนดี ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่มักได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่หรือครอบครัวในการที่จะแยกแยะความดีหรือความชั่ว ตลอดถึงการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม ส่วนโรงเรียน วัด หรือชุมชน เป็นสถาบันรองจะช่วยเสริมสร้างให้แข็งแกร่งในลำดับถัดไป ดังนั้น พระสงฆ์เมื่อมีโอกาสนในการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พุทธธรรมในรูปแบบการเทศน์ การบรรยาย การสอน การเสวนาหรือกิจกรรมอบรมต่างๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนให้มีระเบียบวินัย ให้มีความรับผิดชอบ ให้รู้จักหน้าที่ ให้มีความอดทน ให้มีความอดสาหัส ให้มีสมาธิ ให้มีเป้าหมายในชีวิต ให้รู้ดีรู้ชั่ว ให้มีความกตัญญู รู้คุณต่อผู้มีพระคุณ สังคมและประเทศชาติบ้านเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา จากการศึกษา จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล กล่าวคือหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่ประชาชนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตามและอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ยิ่งไปกว่านี้ พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านพัฒนาชุมชน บทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาจิตใจแก่คนในชุมชน การส่งเสริมการศึกษา การช่วยพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น การเผยแผ่ธรรม การส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย ปานจันทร์ (2545 : 56) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัด ศึกษากรณีเฉพาะพระสงฆ์ในเขตธนบุรี” ผลจากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ตามหลักอริยสัจทั้ง ๔ ประการ ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี เพราะการอนุเคราะห์เป็นการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์หรือการดับทุกข์ให้แก่คนอื่น และยังเป็นการแก้ไข ป้องกัน

ฟื้นฟู พัฒนาของเยาวชน และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมตามกระบวนการคือการศึกษา ข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดทุกข์ และหาทางที่จะพ้นจากความทุกข์นั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษา บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามพระคัมภีร์ของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลจากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในฐานะ ผู้นำสังคมมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนา ทั้งนี้เพราะพระภิกษุเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้การเคารพ นับถือ สักการบูชา และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านนิยมสรรเสริญ มีเกียรติภูมิ ได้รับการยอมรับในสังคม บางครั้งอาจจะรวมถึงการมีอำนาจด้วย วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน หรือสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือทำงาน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ชาวบ้านมีความรู้สึกเช่นนี้เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบ มีความบริสุทธิ์ และเป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือชาวบ้านทั่วไป เป็นผู้เสียสละบำเพ็ญประโยชน์ เพราะชีวิตของมนุษย์ไม่อาจจะเป็นไปได้และมีความหมายด้วยวัตถุเพียงอย่างเดียว แม้จะสามารถสร้างวัตถุตอบสนองความต้องการได้ทุกอย่าง แต่ก็จะต้องเหนื่อยหน่ายเพราะความไม่รู้จักจบสิ้น และไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้เต็มจริง คุณค่าทางจิตใจจะต้องมีความหมายอยู่ต่อไป วัดและพระสงฆ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่มีผลทางด้านคุณภาพจิตใจ

2. สภาพปัญหาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาพบว่า ปัญหาพฤติกรรมของเยาวชน มีสาเหตุมาจาก 3 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาทางครอบครัว 2) ปัญหาทางเศรษฐกิจ 3) ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทำให้ชีวิตของเยาวชนโน้มเอียงไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสรวิชัย อภิปัญญา และ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาเยาวชนในปัจจุบันว่า สาเหตุการเกิดปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่น ส่วนหนึ่งเกิดจากวัยรุ่นปัจจุบันอยู่ในสภาพแวดล้อมยั่วเย้า ขาดภูมิคุ้มกันตนเองอันเนื่องมาจากการถูกรอบล้อมด้วยมรสุมของอบายมุข และวัตถุนิยม ทำให้ไม่สามารถบังคับตนเองให้กระทำความดีได้ ตามสามัญสำนึกของคนปกติทั่วไป

3. แนวทางส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ต้อง

อบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน คือ ให้คิดดี พูดดี ทำดี รู้จักหน้าที่ สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดเยาวชนที่สุด โดยการซึ่งสอดคล้องกับชุมชนดังนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิเชียร สี่หาบุตร (2537) ได้เขียนงานวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม พบว่า พระสงฆ์ต้องมีบทบาท 5 ข้อ ดังนี้ 1. เป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา 2. พัฒนาจิตใจของประชาชน พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทในการพัฒนาจิตใจของประชาชน การพัฒนาชุมชนจะไม่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน หากประชาชนในชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาจิตใจ 3. ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชน 4. ส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นแกนนำและเป็นรากฐาน ที่สำคัญของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของไทยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 5. ให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พระสงฆ์เป็นสรณะหรือที่พึ่ง ของประชาชนควรให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนเท่าที่สามารถจะทำได้ โดยให้ธรรมะคำปรึกษา และคำแนะนำ ให้กำลังใจและความหวังแก่ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในชุมชนตำบลหนองหลัก อำเภอยะยา จังหวัดอุดรธานี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) คณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่เยาวชน ควรจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับการจัดทำสื่อและเทคนิคการใช้สื่อการสอน แก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน
- 2) คณะสงฆ์ควรทบทวนมาตรการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนควรปรับปรุงรูปแบบให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยครอบครัวประกอบ ทั้งภาค ทฤษฎีและปฏิบัติ ครอบคลุมศีล สมาธิ และปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2529). *อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระวิเชียร สี่หาบุตร. (2537). *บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระสรวิชัย อภิปญฺโญ และ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). *การสร้างและพัฒนารูปแบบ
การลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา*. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พินิจ ลาภอนันท์. (2532). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วันชัย ปานจันทร์. (2545). *บทบาทพระสงฆ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนที่พักอาศัยในวัด
ศึกษาเฉพาะกรณีพระสงฆ์ในเขตธนบุรี*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด เพ็งอุดม. (2535). *การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตาม
ทฤษฎีของพระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่สักระหวางหลักระดับตำบล ในจังหวัด
สมุทรสงคราม*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.